

TUYỂN TẬP ĐỀ VĂN NLXH LỚP 11 HỌC KỲ II

Suy nghĩ của anh (chị) về quan niệm sống sau đây của Ra-bin-đra-nát Ta-go:

*“Cõi đời hôn lên hồn tôi nỗi đau thương
Và đòi hỏi tôi đáp lại bằng lời ca tiếng hát”.*

Câu 1 (3,0 điểm)

a. Về kỹ năng:

- Biết cách làm bài văn nghị luận về một tư tưởng đạo lí, bố cục rõ ràng, lập luận chặt chẽ, vận dụng tốt các thao tác lập luận, dẫn chứng tiêu biểu, chọn lọc.
- Bài viết trong sáng, mạch lạc, không mắc lỗi chính tả, dùng từ, ngữ pháp.
- Học sinh có thể trình bày bài viết dưới nhiều hình thức: bài văn nghị luận, bức thư, nhật ký...

b. Về kiến thức:

Học sinh có thể trình bày theo nhiều cách khác nhau nhưng cần đảm bảo các ý cơ bản sau:

Ý Nội dung Điểm

1. Giới thiệu câu nói của Tagore và thái độ sống, cách sống để đối mặt với “nỗi đau thương”. 0,25

2. Giải thích câu nói 0,75

- Cuộc đời không phải chỉ có hoa hồng, thảm nhung, ánh sáng nó còn có những vực sâu, bóng tối. Cho nên, trong cuộc sống, mỗi người đều phải đối mặt với nỗi đau thương mà cõi đời đem đến cho tâm hồn, trái tim mình; đó có thể là sự thất vọng, nỗi buồn thương,...Cuộc sống mang đến cho ta rất nhiều áp lực: công việc, sự nghiệp, gia đình, mối quan hệ đồng nghiệp, họ hàng...“đôi khi cuộc sống trở nên không chịu đựng nổi”.

- Muốn sống có ý nghĩa, ta phải đáp lại những “nỗi đau thương” mà đời đem đến bằng “lời ca tiếng hát” tức là phải có thái độ sống lạc quan; yêu đời, sống bằng cả trái tim, tấm lòng.

--> Trước những đau buồn, bất hạnh mà cuộc đời mang lại, ta cần sống lạc quan, yêu đời, sống chân thành và hết mình để sự sống thêm ý nghĩa, đẹp tươi.

3 Lí giải vì sao “cõi đời hôn lên hồn ta nỗi đau thương” mà ta phải “đáp lại bằng lời ca tiếng hát”?

1,00

- Nếu con người nhanh chóng gục ngã trước những nỗi đau thương thì con người sẽ không tồn tại được, không thể sống một cách có ý nghĩa; khi đó ta chỉ như một kẻ hèn nhát, yếu đuối, bị động, buông xuôi trên dòng đời và tất yếu bị huỷ diệt. (dẫn chứng minh họa)

- Khi ta đáp lại bằng “lời ca tiếng hát”, ta sẽ có đủ tự tin, ý chí, nghị lực để vượt qua sóng gió cuộc đời, bởi tinh thần lạc quan, tình yêu cuộc sống là những năng lượng tinh thần vô giá, có sức mạnh diệu kì giúp con người thoát khỏi những bế tắc, khủng hoảng trong cuộc sống. (dẫn chứng minh họa)

4. Bàn luận, mở rộng vấn đề 0,75

- Đây là một quan niệm sống tích cực, một thái độ sống khỏe khoắn, một cách sống đúng đắn đem lại cho chúng ta nhiều bài học sâu sắc.

- Phê phán những người bi quan, yếu đuối, thiều bẩn lĩnh đã nhanh chóng bị sóng gió cuộc đời quật ngã, không thể đứng dậy sau thất bại, đau khổ.

- Lạc quan song không nên huyền hoặc, ảo tưởng.

5. Liên hệ bản thân, rút ra bài học nhận thức và hành động.

Viết bài văn trình bày suy nghĩ của anh/chị về ý kiến sau:

“Không ai yêu quý bạn nếu bạn chỉ biết yêu quý bản thân mình”

Viết một bài văn nghị luận khoảng 600 từ trình bày suy nghĩ của anh / chị về tư tưởng của Eptusenko trong đoạn thơ sau:

*Chẳng có ai tệ nhạt mĩa trên đời
Mỗi số phận chứa một phần lịch sử
Mỗi số phận rất riêng, dù rất nhỏ
Chắc hành tinh nào đã sánh nỗi đau.*

1. Giải thích (0,5đ)

Trên đời này không ai tẻ nhạt. Mỗi người sinh ra đều mang trong mình những điều kì diệu. Dù riêng tư nhỏ bé đến đâu, mỗi cá thể đều góp phần làm nên lịch sử của nhân loại. Do vậy, không hành tinh nào có thể sánh được với sự cao cả của con người.

Tóm lại: đoạn thơ đề cao vị thế và vai trò của mỗi con người.

2. Bàn luận (2,0đ, mỗi ý nhỏ 0,5đ)

- Mỗi người không tẻ nhạt vì có tâm hồn, trí tuệ, có đời sống nội tâm. Đó là tình cảm đỗi với con người; là khả năng rung động trước mọi vẻ đẹp của cuộc sống; là khát vọng chiếm lĩnh những giá trị của sự sáng tạo... Những tố chất ấy như những hạt mầm quý giá tiềm ẩn trong mỗi con người nên không có lí gì con người lại tẻ nhạt. Mỗi cá nhân là một giá trị, không gì có thể thay thế.

- Quan niệm trên xuất phát từ cơ sở: mỗi cá nhân là một phần tất yếu của nhân loại. Lịch sử nhân loại không chỉ được tạo bởi những người ưu tú mà còn được tạo bởi những người vô danh. Mặt khác, mỗi cá nhân có thể chứa đựng những vui buồn của cuộc sống. Soi vào số phận mỗi con người ta bắt gặp sự thật của thời đại. Cho nên, thật có lí khi nói *Mỗi số phận chứa một phần lịch sử*

- Vì sao không hành tinh nào có thể sánh với con người? Mỗi hành tinh, dù có bí ẩn, kì vĩ đến đâu cũng là vật vô tri, không thể sánh với sự linh diệu của con người – thực thể có tư duy, có tâm hồn, tâm linh...

- Đánh giá: Tư tưởng của Eptusenko mang tính nhân văn cao đẹp. Nó thể hiện niềm tin của ông về giá trị và vị thế của con người. Tư tưởng đó buộc ta phải có cái nhìn đúng đắn về con người

3. Bài học (0,5đ)

Tư tưởng của Eptusenko giúp ta tự tin hơn vào chính bản thân mình. Có thể ta không có khả năng phát minh sáng tạo như những vĩ nhân nhưng ta có thể sống đầy đủ ý nghĩa cuộc sống của một đời người, có thể trở thành một người hữu ích với cộng đồng.

Với nhận thức Chẳng có ai tẻ nhạt mãi trên đời, mỗi người có thể đánh thức tiềm năng của bản thân để có thể làm nên những điều kì diệu.

XA XÚ'

Em tôi học đến kiệt sức để có một suất du học.

Thư đầu viết: "Ở đây, đường phố sạch đẹp, văn minh bở xa lắc nước mìn..."

Cuối năm viết: "Mùa đông bên này tĩnh lặng, tinh khiết như tranh, thích lăm..."

Mùa đông sau viết: "Em thèm một chút nắng ấm quê nhà, muốn được đi giữa phố xá bụi bặm, ôn ào, nhớ chợ bến xô xao lầy lội... Biết bao lần trên phố, em đuổi theo một người châu Á, để hỏi coi có phải người Việt không..."

Anh chị hãy viết bài văn nghị luận (khoảng 600 từ) trình bày suy nghĩ về vấn đề nhân sinh đặt ra trong mẫu chuyện trên.

1) Giải thích ý nghĩa của mẫu chuyện:

Mẫu chuyện là lời kể về cuộc sống, cảm xúc của một sinh viên du học ở nước ngoài. Thời gian đầu, người sinh viên thích thú, say mê trước vẻ đẹp của cảnh sắc thiên nhiên, cuộc sống, con người nơi xứ lạ. Một năm sau, khi những thứ mới lạ, hấp dẫn đã trở nên quen thuộc, bình thường, người sinh viên lại thấy "thèm một chút nắng ấm quê nhà, muốn được đi giữa phố xá bụi bặm, ôn ào, nhớ chợ bến xô xao lầy lội", thấy nhớ một bóng dáng người thân.

Mẫu chuyện rất nhỏ nhung để lại nhiều suy ngẫm về lẽ sống. Phải chăng, mỗi người đều luôn khát khao được đến với những vùng đất lạ, thưởng ngoạn, tìm hiểu, tiếp thu những cái mới. Song, quê hương nguồn cội, nơi ta sinh ra và lớn lên với những gì thân thuộc, bình dị, gắn bó sâu nặng mãi mãi là nơi đi về trong nỗi nhớ niềm thương, trong cuộc sống tâm hồn của mỗi con người. *Mẫu chuyện vì thế gợi ra vấn đề về tình yêu quê hương nguồn cội của con người.*

2. Bình luận về ý nghĩa nhân sinh của mẫu chuyện:

a. Trong cuộc đời, mỗi người đều luôn khát khao được đến với những vùng đất lạ, thưởng ngoạn, tìm hiểu, tiếp thu những cái mới.

- Nhu cầu ra đi, đến những vùng đất lạ, những đất nước ngoài đất nước mình để tham quan, thưởng ngoạn cái đẹp; để tìm hiểu, khám phá cái mới là nhu cầu chính đáng, là giấc mơ đẹp của con người.

- Nó giúp con người hiểu biết nhiều về thiên nhiên, cuộc sống, bản sắc văn hóa, sự phát triển của các quốc gia, dân tộc trên thế giới.

- Nó giúp con người trải nghiệm, làm giàu vốn sống, vốn tri thức, thỏa mãn đam mê tinh thần với những cảm giác thích thú, say mê trước cái mới lạ, những rung động thâm mỹ trước cái đẹp; những cảm xúc buồn vui khi ở cách xa quê hương, tổ quốc mình.

- Đặc biệt, sự trải nghiệm giúp con người nhận ra giá trị đích thực trong đời sống. Đó là quê hương cội nguồn.

b. Quê hương nguồn cội mãi mãi là tình yêu thương, gắn bó sâu nặng trong đời sống tâm hồn của mỗi con người

- Quê hương, nguồn cội là nơi mỗi người sinh ra và lớn lên, học tập, lao động, sống và trưởng thành; nơi được sống trong tình yêu thương, sự bao dung của những người thân; nơi mà thiên nhiên, cuộc sống, nền nếp văn hóa từng ngày thâm vào hồn để làm nên cốt cách mỗi người; nơi lưu dấu những kỉ niệm tuổi thơ, nguyên sơ, dung dị mà khó phai nhạt; nơi những vấp ngã, bông bột đầu đời đã khắc dấu trong đời mỗi người làm thành hành trang để mỗi người vững bước trên con đường đời.

- Nhớ và hướng về quê hương nguồn cội giúp con người vững an mỗ khi vấp ngã, vợi bớt nỗi cô lẻ trước những nỗi buồn; giúp con người giữ được ngọn lửa ấm áp tin yêu trước sự hờ hững, đố kị, ghen ghét của thói đời.

- Nhớ và hướng về quê hương nguồn cội là đạo lý sống muôn thuở của loài người; là thước đo giá trị nhân cách của con người.

- Đánh mất quê hương, cội nguồn con người tự đánh mất, tự hủy hoại chính mình.

c. Vì vậy, trong đời sống, mỗi người cần nuôi dưỡng cho mình khát khao và nỗ lực học tập, rèn luyện để hành động nhằm đến với những vùng đất lạ, thưởng ngoạn, tìm hiểu, tiếp thu những cái mới. Đặc biệt, phải luôn khắc cốt ghi tâm tình cảm đối với quê hương nguồn cội, xem đây là tình cảm thiêng liêng, nhân bản nhất của con người.

Phê phán những ai vì quá say những chân trời mới mà lãng quên nguồn cội, quê hương, quên những gì thân thuộc nhất của cuộc đời mình và ngược lại, cần phê phán những ai, quá đề cao quê hương đất nước mà giam hãm tâm hồn mình, xem nhẹ, phủ nhận những thành tựu, cái hay, cái đẹp của nhân loại.

d. Bài học nhận thức và hành động:

- Nhận thức:

+ Ý nghĩa, tầm quan trọng của việc ra đi khám phá, thưởng thức những miền đất mới và tình cảm hướng về quê hương cội nguồn.

+ Sức khỏe, tri thức, tình cảm và ý chí là những phương tiện giúp ta thực hiện những điều trên.

- Hành động:

+ Nuôi dưỡng và nỗ lực hành động để thỏa mãn mục đích khám phá thế giới.

+ Sống hết mình với quê hương, làm cho quê hương trở thành tổ ấm trong cuộc đời mình.

"Học từ ngày hôm qua, sống cho ngày hôm nay, hi vọng vào ngày mai. Điều quan trọng nhất là không ngừng đặt câu hỏi". (Albert Einstein)

Suy nghĩ của anh (chị) về ý kiến trên.

---

*Chẳng ai muốn làm hành khát
Tôi rời đây ở nhân gian
Con không được cười giễu họ
Dù họ hỏi hám ủa tàn*

*Nhà mình sát đường, họ đến
Có cho thì có là bao
Con không bao giờ được hỏi
Quê hương họ ở nơi nào.*

(...)

*Mình tạm gọi là no ấm
Ai biết cơ trời vẫn xoay
Lòng tốt gửi vào thiên hạ
Biết đâu nuôi bồ sau này.*

(Trần Nhuận Minh, *Dặng con*,
rút từ tập thơ *Nhà thơ và hoa cỏ*, 1993)

Tù ý thơ của Trần Nhuận Minh, anh/chị hãy trình bày suy nghĩ của mình về vấn đề sau: *Lòng tốt gửi vào thiên hạ*

Bài viết cần nêu được những ý chính sau:

- Trích dẫn ý kiến: “**Trong học tập, tự học là phương pháp hiệu quả nhất**”.
- Giải thích:
  - + “Học” là quá trình con người thu nhận kiến thức, luyện tập kỹ năng do người khác truyền lại.
  - + “Tự học” là việc con người học tập bằng chính sức lực, khả năng của bản thân mình.
- Khẳng định tự học là rất quan trọng, là điều kiện giúp mỗi người thành công trong học tập.
- Tự học mang lại rất nhiều lợi ích:
  - + Tự học giúp con người có ý thức chủ động suy nghĩ, tìm tòi, khám phá, nghiên cứu làm rõ bản chất của vấn đề, nắm chắc và nhớ lâu vấn đề.
  - + Tự học giúp ta tiếp thu kiến thức từ nhiều nguồn khác nhau: bài giảng, sách, báo, truyền hình, mạng internet, kiến thức từ thực tế cuộc sống...
  - + Tự học giúp chúng ta thu được lượng kiến thức lớn, nhanh chóng hình thành kỹ năng, cung cấp, nâng cao kiến thức, khả năng thực hành, vận dụng vào cuộc sống.
  - + Chủ động học tập sẽ giúp ta tìm ra nhiều phương pháp học tập phù hợp, tiết kiệm thời gian, hiệu quả học tập cao.
- ....
- Tự học là phương pháp học không mới nhưng rất hiệu quả. Đây là một phương pháp học rất thông minh, là con đường dẫn tới những thành công.
- Bài viết cần có liên hệ thực tế, đưa ra những dẫn chứng về tấm gương tự học, tự tìm tòi, sáng tạo như: bác Hồ, một số danh nhân, các nhà khoa học...
- Phê phán thái độ ý lại, lười nhác, thiếu tinh thần tự lập trong học tập của học sinh hiện nay.
- Liên hệ bản thân, rút ra bài học: mỗi người cần rèn luyện cho mình thói quen tự học, không ngừng trau dồi, nâng cao kiến thức.

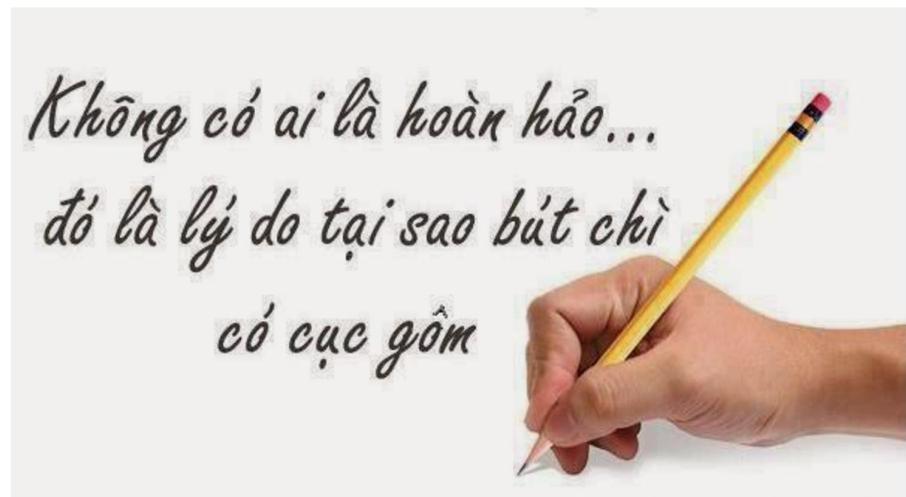
Có ý kiến cho rằng: Việc rèn luyện kỹ năng sống cũng cần thiết như việc tích lũy kiến thức. Anh/Chị hãy viết bài văn nghị luận (khoảng 600 chữ) bày tỏ suy nghĩ của mình về vấn đề trên.

Hãy lấy **đôi bàn tay** làm chủ đề để viết bài văn nghị luận ngắn.

Đề bài mở nên học sinh có thể chọn hướng bàn luận riêng hoặc bao quát nhiều phương diện, hoặc đi sâu vào một nội dung. Tham khảo các ý cơ bản sau:

- Đôi bàn tay lao động, sáng tạo những giá trị vật chất và tinh thần, làm giàu, làm đẹp cho đời...
- Đôi bàn tay yêu thương, sẻ chia nâng đỡ- biểu tượng của tình người ấm áp...
- Âm tượng sâu đậm về một đôi bàn tay.

Bức hình sau gợi cho anh/chị suy nghĩ gì?

Trong cuộc sống, có nhiều con đường dẫn đến đích và có nhiều lựa chọn để ứng xử cho một vấn đề ta đang đối diện. Khi đối mặt với khó khăn cần phải giải quyết, đôi lúc chúng ta cần phải biết “lắng nghe” ý kiến của người khác. Nhưng, phải chăng đây là cách tốt nhất để giải quyết vấn đề?

Cách 1

Cách 2

Trong hai cách giải quyết trên, đâu là phương án thích hợp nhất để vượt qua khó khăn?
Từ gợi ý đã cho, anh/chị hãy viết một bài văn trình bày cách giải quyết của mình.

Trong thư gửi thầy hiệu trưởng của con trai mình, Tổng thống Mĩ A.Lin – côn viết:

“*Xin dạy cho cháu biết đến thế giới kì diệu của sách, nhưng cũng để cho cháu đủ thời gian để lặng lẽ suy tư về sự bí ẩn muôn thuở của cuộc sống: đàn chim tung cánh trên bầu trời, đàn ong bay lượn trong nắng, và những bông hoa nở ngát trên đồng xanh...*”

(Ngữ văn 10, tập 2, NXBGD, 2006)

Suy nghĩ của anh (chị) về đoạn thư trên.

1. Giải thích ý nghĩa đoạn thư:

- “*Dạy cho cháu biết đến thế giới kì diệu của sách*”: Biết thu nhận kiến thức từ sách vở, có niềm say mê khám phá thế giới kiến thức phong phú của sách.

- “*Cũng để cho cháu đủ thời gian để lặng lẽ suy tư về sự bí ẩn muôn thuở của cuộc sống*”: chú trọng rèn luyện tâm hồn nhạy cảm, biết quan tâm đến cuộc sống xung quanh, tự mình khám phá ý nghĩa của cuộc sống, vẻ đẹp của thế giới tự nhiên cũng như của con người.

Đoạn thư là lời tâm sự, mong mỏi của một người cha đối với nhà trường, với các nhà giáo dục: Dạy cho con mình hiểu biết và trân trọng giá trị của sách vở và cuộc sống.

2. Bàn luận, mở rộng vấn đề:

- Đây là tâm tình của một người cha: thể hiện tình yêu con, mong muôn con trưởng thành.
- Lời đề nghị của ông với thầy hiệu trưởng, với nhà trường còn thể hiện mong ước của một người yêu thương, quan tâm đến sự phát triển toàn diện nhân cách của thế hệ trẻ.
- Nội dung lời đề nghị sâu sắc, chính đáng:
- + Không phủ nhận vai trò quan trọng của sách, của kiến thức văn hóa do sách vở mang lại, vì đó là cả một “*thế giới kì diệu*”, rộng mở. Không có kiến thức văn hóa, con người thiêng nền tảng tri thức.
- + Tuy nhiên, kiến thức cuộc sống thực tiễn của con người cũng quan trọng không kém, bởi đó là “*sự bí ẩn muôn thuở*” mà con người luôn cần khám phá, hiểu biết. Nó cần thiết và bổ ích cho con người, có tác động tích cực trong việc vun đắp bồi dưỡng tâm hồn, khơi dậy tinh yêu cuộc sống.
- + Vai trò của người thầy trong việc khơi dậy tinh thần tự học, lòng ham hiểu biết khám phá, chiêm nghiệm và “*lặng lẽ suy tư*” trước mọi vấn đề của đời sống của học sinh. Đó là điều quan trọng để học sinh có thói quen quan tâm đến mọi điều trong đời sống.
- Phê phán quan điểm phiến diện: hoặc chỉ thấy vai trò của kiến thức sách vở, hoặc chỉ quan tâm đến thực tiễn.

3. Bài học nhận thức và hành động:

- Biết học trong sách vở nhưng cũng cần biết học ở cuộc sống, quan tâm đến đời sống xã hội. Đó là chìa khóa dẫn đến thành công của mỗi con người.
- Biết yêu cuộc sống, nhận ra vẻ đẹp từ những điều bình dị nhất của vạn vật quanh ta. Học kiến thức song song với rèn luyện đạo đức, bồi dưỡng tâm hồn. Đó là sự phát triển toàn diện nhân cách của con người.

--

Hiền tài là nguyên khí của quốc gia, nguyên khí thịnh thì thế nước mạnh, rồi lên cao, nguyên khí suy thì thế nước yếu, rồi xuống thấp.

(Bài kí đề danh tiến sĩ – 1442, Thân Nhân Trung).

Suy nghĩ của anh (chị) về nhận định trên.

1. Giải thích ý nghĩa của lời nhận định.

- *Hiền tài*: Trong quan niệm của người xưa, hiền tài là người có tài năng không những học rộng, hiểu nhiều mà còn có đủ tài giúp vua trị nước, đem lại cuộc sống thanh bình cho nhân dân. Hiền tài là người có cả đức hạnh, gương mẫu về đạo đức, suốt đời chăm lo, tu dưỡng phẩm hạnh cho bản thân, đem hết tài năng, đức hạnh phục vụ cho đất nước. Tóm lại hiền tài là những người có tri thức, đạo đức, có năng lực, tâm huyết và khát vọng công hiến cho đất nước, dân tộc.
- *Nguyên khí*: là chất làm nên sự sống còn và phát triển của đất nước, xã hội.
- Cả câu: Khẳng định vai trò, tầm quan trọng đặc biệt của hiền tài đối với quốc gia dân tộc. Bậc hiền tài có ý nghĩa quyết định đến sự thịnh suy của đất nước.

2. Bàn luận, mở rộng vấn đề.

- Khẳng định tính đúng đắn của nhận định: Câu nói của Thân Nhân Trung là tư tưởng quan trọng, là sự tổng kết đường lối chiến lược về văn hóa giáo dục. Đây là một tư tưởng hết sức đúng đắn, tiên bội, có ý nghĩa trong mọi thời, mọi quốc gia dân tộc. Bởi vì ở thời nào, ở đất nước nào thì hiền tài vẫn là người tạo ra phần lớn những giá trị vật chất, tinh thần, đặc biệt ở họ có khả năng phán đoán và nhận định tình hình sáng suốt hơn người thường.

- Nhà nước có chính sách chăm lo nuôi dưỡng, đào tạo và栽培 ngô thíchdáng với người hiền tài. Trong thời đại của nền kinh tế tri thức, thời đại mở cửa và hội nhập toàn cầu, chính sách phát triển văn hóa giáo dục ở mọi quốc gia, đặc biệt là các nước phát triển ngày càng được chú trọng. Với nước ta, giáo dục luôn được coi là quốc sách hàng đầu.

3. Bài học nhận thức và hành động.

- Ý thức được vai trò, tầm quan trọng của hiền tài đối với đất nước.
- Có thái độ trân trọng với bậc hiền tài.
- Bản thân cố gắng học tập tu dưỡng để trở thành người có ích cho đất nước.

Có ý kiến cho rằng: *Nếu anh bắn súng lục vào quá khứ thì tương lai sẽ bắn anh bằng đại bác.* Nhưng Tổng giám đốc tập đoàn Coca Cola, Bryan Dion lại khẳng định: *Bạn chờ để cuộc sống trôi qua*

kẽ tay vì bạn cứ mãi đắm chìm trong quá khứ hay ảo tưởng về tương lai. Chỉ bằng cách sống cuộc đời mình trong từng khoảnh khắc của nó, bạn sẽ sống trọn vẹn từng ngày của đời mình.

Anh (chị) suy nghĩ như thế nào trước những lời khuyên ấy.

1. Giải thích.

- *Quá khứ*: là cái đã qua, là thời gian đã qua.
- *Hiện tại*: là cái đang xảy ra, là thời gian đang sống.
- *Tương lai*: là cái chưa tới, có thể xảy ra, là thời gian sắp tới, sẽ tới.
- *Bắn*: ẩn dụ, chỉ thái độ, cách đối xử của con người với quá khứ, tương lai.
- *Cuộc sống trôi qua kẽ tay*: để cuộc sống trôi qua phí hoài, vô ích, thái độ thờ ơ với cuộc sống.
- *Ý kiến thứ nhất*: Bằng cách nói hình ảnh: *bắn súng lục vào quá khứ, tương lai sẽ bắn anh bằng đại bác*, cách dùng hình ảnh mang ý nghĩa tăng tiến: *súng lục- đại bác*, người nói muốn khẳng định: Cách đối xử của mỗi người với quá khứ như thế nào thì tương lai họ nhận được sẽ như thế, thậm chí còn tồi tệ hơn thế. Câu nói *dè nghi một lối sống, một thái độ sống: trân trọng quá khứ, biết ơn quá khứ*.
- *Ý kiến thứ hai*: Bằng cách nói nhấn mạnh, phủ định để khẳng định: *chớ dè... chỉ bằng cách... sống trọn vẹn từng ngày*, người nói muốn *dè nghi một lối sống: trân trọng từng khoảnh khắc của hiện tại, sống hết mình trong hiện tại*.
- Hai ý kiến tưởng chừng đối lập nhưng kì thực là sự bổ sung ý nghĩa cho nhau, cùng hướng con người tới một lối sống, một thái độ sống tích cực, đúng đắn: sống là phải biết trân trọng quá khứ, biết ơn nguồn cội. Song đồng thời phải biết đón nhận hiện tại, sống hết mình cho hiện tại và biết vun đắp cho tương lai.

2. Phân tích, bàn luận.

- Tại sao sống là phải biết *trân trọng quá khứ*?
  - + Quá khứ là truyền thống, là lịch sử, là nguồn cội, tổ tiên, là văn hoá, văn minh xưa... Quá khứ là những gì đã xảy ra, trôi qua, không bao giờ lấy lại được. Do đó, con người phải biết trân trọng quá khứ, nguồn cội..., trân trọng chính mình.
  - + Vì phải có quá khứ mới có hiện tại và tương lai, với quá khứ người ta xây dựng hiện tại và tương lai.
  - + Quá khứ chính là tấm gương soi để con người tự nhận thức và rút ra những bài học kinh nghiệm quý báu cho mình.
  - + Nếu con người quay lưng, “bắn vào quá khứ”, con người sẽ trở thành những kẻ vô ơn, bạc nghĩa. Họ sẽ bị tương lai đáp trả hậu quả tương xứng.

VD:

Nếu cha mẹ không kính trọng ông bà, quay lưng lại truyền thống, nguồn cội... thì khó mà dạy nổi con cháu; sau này họ cũng dễ bị con cháu khinh thường.

Đối với một quốc gia dân tộc, trong quá trình hội nhập văn hoá, nếu không biết giữ gìn bản sắc, sẽ dễ bị diệt vong.

VV...

- Tại sao phải biết *trân trọng hiện tại*, sống hết mình cho hiện tại?
  - + Vì hiện tại là cái đang hiện hữu, con người xây đắp những thứ quan trọng nhất trong hiện tại: những giá trị vật chất, những giá trị tinh thần...
  - + Hiện tại hôm nay cũng sẽ trở thành quá khứ ngày mai. Đời người là hữu hạn. Vì thế, nếu con người lãng quên hiện tại, tất yếu họ sẽ luôn phải nuối tiếc những gì đã trôi qua, không đạt được.
  - + Quá khứ dù đẹp đẽ, thiêng liêng, cũng là cái đã qua. Tương lai dù hấp dẫn nhưng nếu ta không thực hiện hôm nay thì cũng chỉ là mơ ước. Bởi vậy, mỗi người cần biết sống thực sự, ngay trong hiện tại.

3. Mở rộng.

- Trân trọng quá khứ là nhu thế nào?
- Trân trọng hiện tại, sống hết mình trong hiện tại là ra sao?
- Nếu một số lối sống, thái độ sống chưa hợp lí:
  - + Hoặc quá đề cao quá khứ mà coi nhẹ hiện tại.
  - + Hoặc chạy theo chủ nghĩa hiện sinh, thực dụng mà lãng quên quá khứ.

- Bài học nhận thức, hành động của bản thân.

Trong việc nhận thức, F. Ăng-ghen có phương châm: “*Thà phải tìm hiểu sự thật suốt đêm còn hơn nghi ngờ nó suốt đời*”, C. Mác thì thích câu châm ngôn: “*Hoài nghi tất cả*”.

Anh/Chị hiểu thế nào về những ý tưởng trên?

1. Giải thích (4,0 điểm)

Câu của Ăngghen : Thà phải tìm hiểu sự thật suốt đêm còn hơn phải nghi ngờ nó suốt đời.

Ý căn bản : đối với con người, thà vất vả tìm hiểu trong một thời gian ngắn (suốt đêm) để có được một nhận thức rõ ràng, khai thông được tư tưởng cho mình về một vấn đề nào đó, còn hơn là cứ để nó tồn đọng như một việc chưa được giải quyết, khiến cho mỗi nghi ngờ về nó luôn đè nặng mình trong thời gian dài (suốt đời).

Câu C.Mác thích : Hoài nghi tất cả.

Ý căn bản : cần phải tỉnh táo khi tiếp nhận mọi điều, chớ thụ động, cậy tin vào những gì mà chính mình chưa suy xét, kiểm chứng.

2. Bình luận (4,0 điểm)

Thí sinh cần thấy mỗi ý tưởng ấy đều hợp lý. Bề ngoài chúng có vẻ mâu thuẫn nhau, nhưng bên trong lại thống nhất. Mỗi câu nhấn mạnh vào một khía cạnh của vấn đề nhận thức, các khía cạnh ấy bổ sung cho nhau.

a. Câu của Ăngghen:

- Sự thật là những chân lý khách quan. “Tìm hiểu sự thật” là mục đích quan trọng đối với việc nhận thức. Nếu không nắm được sự thật thì sẽ gây khúc mắc và ngờ vực, nghi hoặc. Nghi ngờ là một trạng thái tinh thần tiêu cực bất lợi đối với đời sống.

- Phương châm của Ănghen là đúng đắn. “Thà mất công tìm hiểu sự thật suốt đêm” là giải pháp tích cực. Còn để trạng thái nghi ngờ đè nặng mình suốt đời là tiêu cực. Mất công trước mắt mà có được lợi ích lâu dài vẫn luôn là lựa chọn khôn ngoan của con người nói chung, của việc tìm hiểu khoa học nói riêng.

b. Câu C.Mác thích:

- Cần phân biệt hoài nghi khoa học và thói đa nghi. Hoài nghi khoa học là phẩm chất tích cực. Nó là thái độ tỉnh táo, cẩn trọng trong tìm hiểu và tiếp nhận. Còn đa nghi là một căn bệnh tiêu cực. Nó khiến người ta không tin vào bất cứ điều gì.

- “Hoài nghi” ở đây là theo nghĩa tích cực. Trong cuộc sống cũng như trong tìm hiểu khoa học, luôn có thái độ hoài nghi như thế là điều cần thiết. Nó giúp con người có được sự cẩn trọng và chắc chắn trong hiểu biết, tránh được những hò đồ, cậy tin dễ dẫn tới sai lạc, lầm lẫn. Châm ngôn C.Mác thích cũng là một ý tưởng đúng đắn.

c. Sự bổ sung:

- Câu C. Mác thích thì nhấn mạnh vào sự cần thiết của thái độ hoài nghi khoa học như một tiền đề gọi cảm hứng cho con người tìm kiếm sự thật.

- Còn câu của Ăngghen thì nhấn mạnh vào việc tích cực dần dần tìm kiếm sự thật để hoá giải mối nghi ngờ.

- Cả hai đều là những phương châm đúng đắn và cần thiết đối với việc nhận thức của con người.

HỌC CÁCH THẬT BẠI

Viết bài văn nghị luận (*không quá 600 từ*) về điều ông Ha-san, hiền triết người Hồi giáo đã quá quyết trước khi qua đời:

Điều thiết yếu trong cuộc sống là luôn làm một học trò.

(Theo Quà tặng dâng lên thầy cô - NXB Trẻ 2008, trang 112)

NHỮNG VẾT ĐỊNH

Một cậu bé nòi có tính xấu là rất hay nổi nóng. Một hôm, cha cậu bé đưa cho cậu một túi đinh rồi nói với cậu: “Mỗi khi con nổi nóng với ai đó thì hãy chạy ra sau nhà và đóng một cái đinh lên chiếc hàng rào gỗ”. Ngày đầu tiên, cậu bé đã đóng tất cả 37 cái đinh lên hàng rào. Nhưng sau vài tuần, cậu bé đã tập kiềm chế dần cơn giận của mình và số lượng đinh cậu đóng lên hàng rào ngày một ít đi. Cậu nhận thấy rằng kiềm chế cơn giận của mình dễ hơn là phải đi đóng một cây đinh lên hàng rào. Đến một ngày, cậu bé đã không nổi giận một lần nào trong suốt cả ngày. Cậu đến thưa với cha và ông bảo: “Tốt lắm, bây giờ nếu sau mỗi ngày mà con không hề giận với ai dù chỉ một lần, con hãy nhổ cây đinh ra khỏi hàng rào”. Ngày lại ngày trôi qua, rồi cũng đến một hôm cậu bé đã vui mừng hân diện tìm cha mình báo rằng đã không còn một cây đinh nào trên hàng rào nữa. Cha cậu liền đến bên hàng rào. Ở đó, ông nhở nhẹ nói với cậu: “Con đã làm rất tốt, nhưng con hãy nhìn những lỗ đinh còn để lại trên hàng rào. Hàng rào đã không giống như xưa nữa rồi...”

(Theo <http://www.songdep.vn>)

Anh/chị hãy trình bày suy nghĩ của mình sau khi đọc mẫu chuyện trên.

Tục ngữ Việt Nam có câu : **Người ta là hoa đất**

Anh/chị hãy trình bày suy nghĩ của mình về câu tục ngữ trên.

1. Giới thiệu khái quát vấn đề cần nghị luận trong câu tục ngữ(0,5 điểm).

2. Giải thích ngắn gọn câu tục ngữ “**Người ta là hoa của đất**”: Câu tục ngữ là cách nói hình ảnh về giá trị và vẻ đẹp của con người. Con người là những gì đẹp đẽ nhất, giá trị nhất trên đời(**0,5 điểm**).

3. Bình luận, chứng minh:

- Câu tục ngữ là lời đánh giá đúng đắn về giá trị của con người bởi cuộc đời này sẽ chẳng là gì khi thiếu vắng con người. Nếu hoa làm đẹp cho đời bằng màu sắc, hương thơm thì con người làm đẹp cho đời bằng hình thể, bằng tâm hồn, trí tuệ, tài năng, sức lao động... (**0,5 điểm**).

- Lấy dẫn chứng để chứng minh những giá trị mà con người đem đến cho đời qua vẻ đẹp ngoại hình, qua những công trình, những tác phẩm nghệ thuật, những giá trị vật chất, giá trị văn hoá, những nét đẹp trong cách thể hiện tình cảm của con người với con người.... (**1,5 điểm**)

4. Mở rộng, liên hệ và bài học:

- Câu tục ngữ thể hiện truyền thống đạo lý trân trọng con người của dân tộc Việt Nam (**0,25 điểm**).

- Lê ánh những người có thái độ, hành động coi thường, xúc phạm, chà đạp con người (**0,25 điểm**).

- Ca ngợi những con người sống có ý nghĩa, đem đến những giá trị cho cuộc sống và phê phán những kẻ sống vô nghĩa, vô ích (**0,25 điểm**).

- Nỗ lực học tập, phấn đấu khẳng định giá trị của bản thân để làm đẹp cho cuộc đời, xứng đáng với chức vị làm người. (**0,25 điểm**).

Suy nghĩ của anh/chị về ý kiến cho rằng: “ *Noi lạnh nhất không phải là Bắc Cực mà là nơi thiếu tình thương* ” ?

1. Giải thích:

- Bắc Cực: Vùng cực bắc, quanh năm lạnh giá. Nó là hoàn cảnh khắc nghiệt của tự nhiên, ngoại cảnh.

- Tình thương: Nói về sự đồng cảm, sẻ chia, quan tâm của người với người trong cuộc đời, của con người với vạn vật, môi trường.

=> Câu nói đề cao vai trò của tình thương trong cuộc sống.

2. Nêu suy nghĩ

a/ Nơi lạnh nhất không phải là Bắc Cực.

Cái lạnh ở nơi Bắc Cực không đáng sợ vì con người có thể bằng nhiều cách, nhiều phương tiện để chống đỡ và ché ngự.

b/ Nơi lạnh nhất chính là nơi không có tình thương

- Không được sống trong tình yêu thương, con người rất cô đơn, đau khổ, bất hạnh. Sống không có tình yêu thương, con người dễ ích kỉ thậm chí trở thành độc ác. (lấy dẫn chứng trong thực tế)

- Với cả nhân間に vạn vật, nếu thiếu tình thương thì cuộc sống sẽ đầy bất trắc hiểm nguy.

3. Mở rộng, liên hệ, rút ra bài học thực tiễn

- Sống trong tình yêu thương là niềm hạnh phúc lớn. Tình thương là ngọn lửa sưởi ấm tâm hồn, truyền sức mạnh nghị lực để con người vượt lên mọi trớ ngai của cuộc sống, tình thương tạo sức mạnh cảm hóa...

- Người trao gửi tình thương cũng rất hạnh phúc

(Lấy dẫn chứng thực tế để chứng minh: trong gia đình, trong quan hệ xã hội)

- Vậy mỗi người phải luôn biết yêu thương, đồng cảm, chia sẻ, trân trọng giá trị người, để cuộc sống trở nên ấm áp đáng yêu.

Ngan ngữ có câu: *Cuộc đời ngắn ngủi không cho phép ta ước vọng quá nhiều*. Thế nhưng nhà văn Nga M.Prisvin lại cho rằng: *Phải ước mơ nhiều hơn nữa, phải ước mơ tha thiết hơn nữa để biến tương lai thành hiện tại*.

Suy nghĩ của anh/chị về vấn đề đặt ra trong hai trích dẫn trên.

• Giới thiệu vấn đề nghị luận

• Ý kiến 1: Cuộc sống ngắn ngủi, con người sẽ không đủ thời gian để thực hiện ước mơ, vì vậy không nên mơ ước quá nhiều, quá xa rời thực tại.

• Ý kiến 2: Con người cần mơ ước nhiều hơn, khát khao mãnh liệt hơn để đủ sức mạnh biến những điều mơ ước thành hiện thực.

• Tuy nhiên, các ý kiến trên vẫn có những hạn chế:

+ Trong cuộc sống, nếu không có nhiều mơ ước, không có những ước mơ cao, xa, con người sẽ không thể vượt lên thực tại để thực hiện những điều tốt đẹp, kì diệu.

+ Không phải cứ ước mơ thật nhiều, khát khao mãnh liệt thi tất cả đều trở thành hiện thực.

• Phải biết kết hợp giữa ước mơ và thực tại, ước mơ phải bắt nguồn từ cuộc sống. Phải theo đuổi ước mơ nhưng đừng mơ ước hão huyền.

• Lưu ý: học sinh cần lấy dẫn chứng trong thực tế cuộc sống để chứng minh.

• Phê phán những người không dám mơ ước và những kẻ mơ tưởng viễn vông.

• Phương hướng rèn luyện của bản thân.

Đôpgiencô từng nói “*Hai người cùng nhìn xuống, một người chỉ thấy vũng nước, người kia lại thấy được những vì sao*”.

Tùy ý kiến trên, anh (chị) có suy nghĩ gì về cách nhìn đời, nhìn người trong cuộc sống ?

1. **Giới thiệu vấn đề:** Cách nhìn vào hiện thực đời sống, nhìn đời, nhìn người một cách tích cực.

Dẫn câu nói của Đôpgiencô.

(1 điểm)

2. **Giải thích câu nói của Đôpgiencô:**

Cùng một đối tượng nhưng có những cách nhìn khác nhau: “Một người chỉ thấy vũng nước” tức là chỉ thấy cái bề ngoài, bì nổi của đối tượng. Người kia lại “Thấy được những vì sao” tức là nhìn thấy cái bản chất, cái bên trong, cái phẩm chất tốt đẹp của đối tượng.(2 điểm)

3. **Bình luận:**

- Câu nói trên hé súc đúng đắn và sâu sắc lại giàu hình ảnh. Nó giúp chúng ta nhận thức sâu sắc hơn về ý nghĩa của cách nhìn và thái độ của chúng ta đối với hiện thực cuộc sống, đối với con người.

- Trong thực tế và trong văn học đều có những cách nhìn nông cạn, cái nhìn “một phía” và đánh giá sai lầm đối với hiện thực và con người (Đôi mắt - Nam Cao). Có những người thường chỉ thấy mặt đen tối của đời sống, khuyết điểm, tiêu cực của người khác mà không thấy được mặt tích cực, tốt đẹp của họ. (1 điểm)

4. **Nhận thức và hành động của bản thân đối với vấn đề cách nhìn:**

- Để nhận thức và đánh giá đúng các hiện tượng đời sống, với cuộc đời và con người, chúng ta phải có cách nhìn đúng đắn, toàn diện, sâu sắc với đối tượng. (1 điểm)

- Để có cách nhìn đúng đắn và sâu sắc đối với con người và cuộc đời. Chúng ta cần phải hòa mình vào cuộc sống hiện thực, gắn bó và hiểu biết đối với đối tượng. (1 điểm)

- Phải có thái độ khách quan, phải có tấm lòng thông cảm, vị tha, có niềm tin vào cuộc sống và bản chất tốt đẹp của con người. (1 điểm)

5. **Kết luận chung:** cách nhìn thể hiện thái độ tích cực của chúng ta đối với cuộc sống. (1 điểm)